ЗАЦВЯРДЖАЮ
Намеснік старшыні
аргкамітэта трэцяга этапу
рэспубліканскай алімпіяды па
вучэбных прадметах,
намеснік начальніка
ўпраўлення адукацыі
Магілёўскага аблвыканкама
____________А.У. Сцельмашок
“____” лістапада 2012 г.

ЗАДАННІ (комплексная работа)
другога этапу рэспубліканскай алімпіяды па вучэбных прадметах
“Беларуская мова” і “Беларуская літаратура” 2012/2013 навучальнага года

Дата правядзення: **1 снежня 2012 г.**

9 клас

1. Перакладзіце прапанаваныя назоўнікі на беларускую мову. Укажыце, якімі гукамі адрозніваюцца беларускія словы і іх рускамоўныя адпаведнікі:

Слова па-руску	**Слова па-беларуску**	**Якімі гукамі адрозніваюцца**
лампа		
медь		
шёлк		
орех		
пробег		
жёлудь		
шея		

2. Беларускі пісьменнік і мовавед **Уладзімір Дубоўка** ў артыкуле “Некаторыя прыватныя выпадкі мілагучнасці нашае мовы” (1927) прапанаваў удакладніць ужыванне прыстаўнога *в* у пачатку слоў. У прыватнасці, У. Дубоўка сфармуляваў правіла ўжывання прыстаўнога *в* перад ненаціскным *а.* Свае правіла пісьменнік праілюстраваў прыкладамі: *вялікія вазёры, на вялікіх азёрах; ночкаю васенняю, спраўляў асяніны.* Паспрабуйце і вы сфармуляваць прыдуманае У. Дубоўкам правіла.

____
____
____

3. Укажыце фразеалагізмы з кампанентам *рукі*, якія маюць наступнае значэнне:

Значэнне фразеалагізма	**Фразеалагізм**
‘хто-небудзь вельмі ўмелы і здольны ў сваёй справе чалавек’	
‘адчуваць, перажываць вялікае задавальненне ад поспеху ў якой-небудзь справе’	
‘адной асобе (прадаваць, адпускаць, даваць і пад.)’	
‘няма часу, магчымасці заняцца чым-небудзь, кім-небудзь’	
‘адмаўляцца ад удзелу ў чым-небудзь, ухіляцца ад адказнасці’	

4. Устаўце ў табліцу патрэбныя формы назоўніка

Форма адзіночнага ліку Н. скл.	**Памяншальная форма**	**Форма, якая спалучаецца з лічэбнікамі 2, 3, 4**	**Форма множнага ліку**	
			Н. скл.	**Р. скл.**
поле				
	стрэшка			
		дны		
			коні	
				шчок

5. З кожнай пары выберыце прыслоўе і зрабіце яго словаўтваральны разбор:
1) затое – наяве; ____
2) удвух – двума; ____
3) хіжа – нябожа; ____
4) як-небудзь – якісьці; ____
5) ледзь-ледзь – такі-сякі; ____
6) засолка – задужа; ____
7) зухавата – шклавата; ____

6. У папулярнай сацыяльнай сетцы існуе суполка Літ.бел. ("Літары па-беларуску"), на старонцы якой штодня з'яўляюцца фотаздымкі, падпісаныя афарыстычнымі выслоўямі. У пададзеных ніжэй выслоўях абазначце выказнікі і вызначце іх від:

Сказ	Выказнік	Від выказніка
Твае думкі паступова становяцца тваім жыццём.		
І хай халодным вечарам для вас знойдуцца цёплыя словы.		
Чалавека нельга забыць.		
Вечны толькі свет мары.		
Жыццё навучыць смяяцца скрозь слёзы.		

7. Устаўце прапушчаныя назоўнікі ў фрагмент верша **Людмілы Рублеўскай**. Звярніце ўвагу на змешчаныя ў даведцы значэнне і характарыстыку прапушчаных слоў.

Першы снег над 1)_______________,
І мерзнуць званы на званіцы;
І ў маленькі 2)_____________ з'язджаецца шляхта на баль.
І глядзяць з-пад рукі на паненак здаля 3)_______________ –
4)____________ мясцовы, загадкавы, просты, як белы 5)____________.

Даведка:
1) (устарэлае) 'пасёлак гарадскога тыпу' – у форме Т.скл.;
2) 'зямельнае ўладанне памешчыка';
3) 'маладая замужняя жанчына' – у форме мн. ліку;
4) (зборны) 'людзі, група людзей, з'яднаных супольнасцю жыцця';
5) 'лёгкая бавоўняная або з набіўным малюнкам тканіна'.

8. Рэмінісцэнцыяй у літаратуразнаўстве называецца наўмыснае ці міжвольнае ўзнаўленне пісьменнікам (найчасцей паэтам) вобразаў, асобных выказванняў ці рытміка-сінтаксічных канструкцый іншых аўтараў.
Знайдзіце рэмінісцэнцыі з беларускай літаратуры ў наступных паэтычных фрагментах сучасных літаратараў. Укажыце творы, якія паслужылі асновай для рэмінісцэнцый, і іх аўтараў.

Фрагмент з рэмінісцэнцыяй	Твор – крыніца рэмінісцэнцыі	Аўтар
... У якім Беларусь, за якою ішоў, *Як да песні, якую пяе Белавежа,* *На святлынь наваградскіх зажураных вежаў,* *На шум рэк, што змывалі варожую кроў* (В. Шніп).		
І птушкі, і звяры *глядзяць свае віры...* *але прыемна, што б там ні казалі,* *заснуўшы на баку,* *прачнуцца ў цягніку...* (А. Хадановіч).		
А хто гэта там ідзе, *па вушы ў глыбокай багне...* (А. Хадановіч).		